

Douglas Murray

**O DEMOKRACIÁCH
A KULTOCH
SMRTI**

**IZRAEL,
HAMAS
A BUDÚCNOSŤ
ZÁPADU**

Z angličtiny preložil
Jozef Hyrja

m a m
m a š

„Niektorý by sa mohol opýtať: ‚Prečo o tom písať, prečo si to všetko pripomínať?‘ Je povinnosťou spisovateľa vypovedať o tejto strašnej pravde, a občianskou povinnosťou čitateľa je poučiť sa z nej.“

Vasilij Grossman

OBSAH

ÚVOD 9

KAPITOLA 1 ČO SA STALO 25

KAPITOLA 2 ČO SOM VIDEL 73

**KAPITOLA 3 AKO SA SVET
ZMENIL 103**

KAPITOLA 4

**MIMO
REALITY 135**

KAPITOLA 5

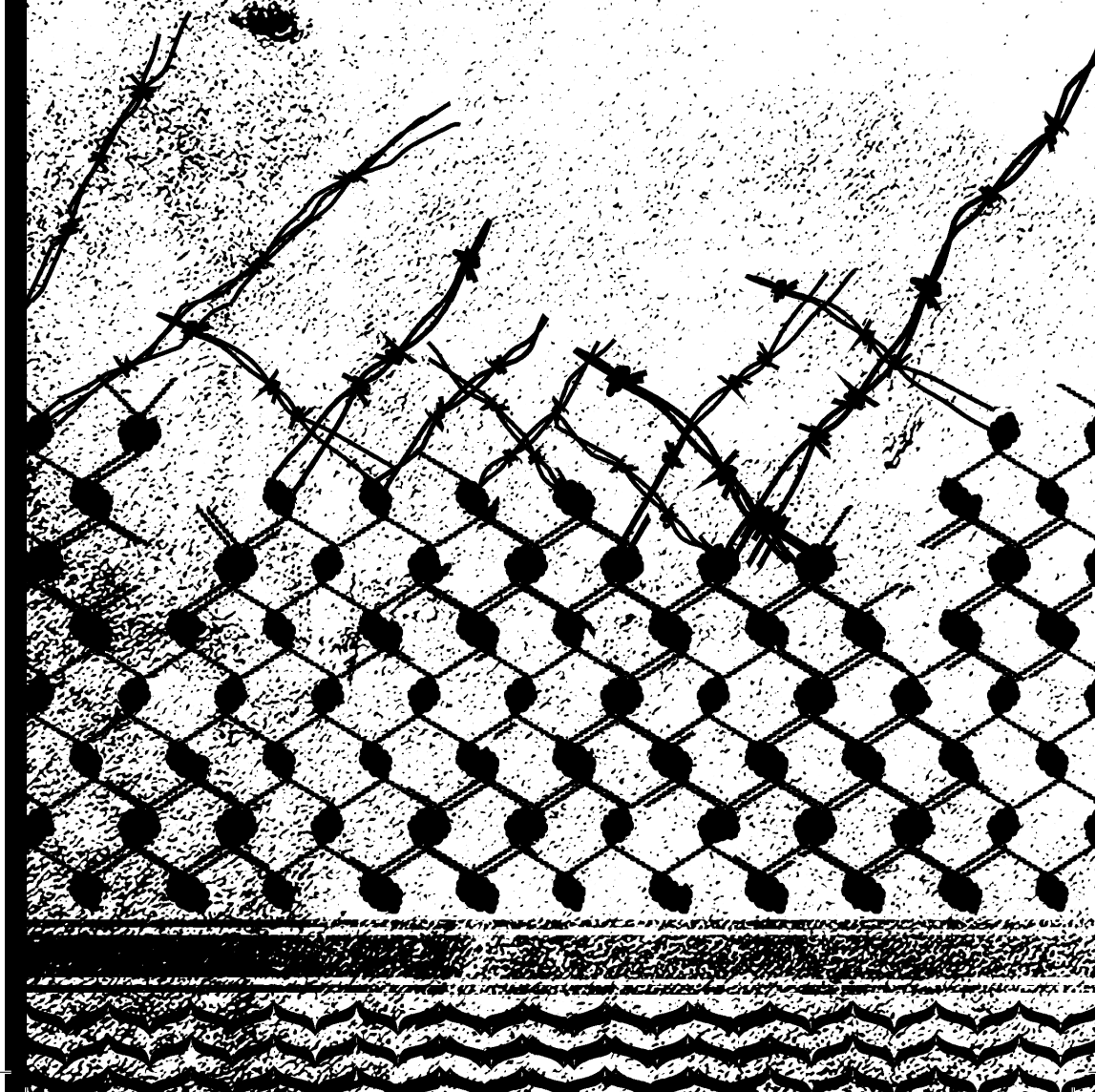
**OD PORÁŽKY
K VÍTAZSTVU 171**

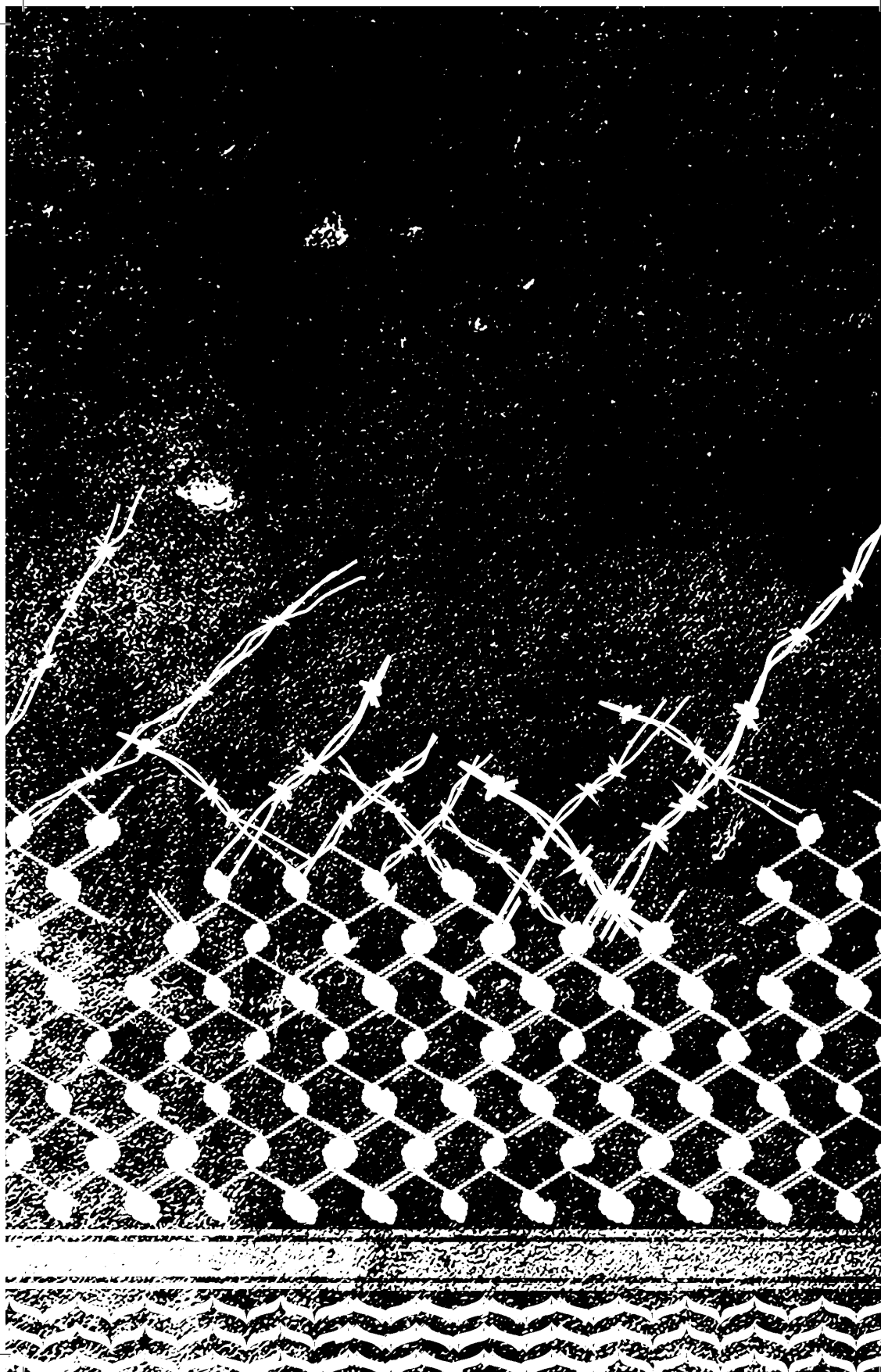
POZNÁMKY 213

POĎAKOVANIE 227

O AUTOROVI 229

Úvod

Niekedy k nebu vyletí svetlica a vy vtedy presne vidíte, kde kto stojí.

Ráno 7. októbra 2023 bolo práve takým okamihom. V to ráno sa po celom Izraeli rozozvučali sirény leteckého poplachu. Samo osebe by to nebolo nič nezvyčajné. Už vôbec nie na juhu krajiny, ktorý sa už 17 rokov nachádza v dostrele rakiet Hamasu. Ani na severe, kam od 80. rokov dopadajú rakety Hizballáhu. No tentoraz sa sirény rozoznali aj v Tel Avive a Jeruzaleme. Ľudia sa to sobotné ráno zobudili s pocitom, že sa deje čosi veľmi neobvyklé.

Čoskoro začali sociálne siete a rôzne komunikačné platformy zaplavovať správy o niečom nepredstaviteľnom. Hlásenia z juhu naznačovali, že z Pásma Gazy došlo k masívnemu teroristickému prieniku do Izraela. Tento pás územia ovládla teroristická organizácia Hamas prakticky okamžite po tom, čo sa Izrael v roku 2005 z tohto teritória stiahol. V nasledujúcich rokoch sa odohrali viaceré teroristické útoky, vrátane známeho únosu mladého vojaka Gilada Šalita v roku 2006. Tentoraz však prichádzali správy o stovkách, možno až tisícoch teroristov, ktorí zaplavili komunity na juhu Izraela. Boje prebiehali všade. Ozbrojenci prenikli nielen do kibucov, ale aj do väčších miest a zaútočili aj na mladých ľudí, ktorí sa zabávali na rave párty – festivale Nova, ktorý sa konal v predvečer židovského sviatku Simchat Tora.

To, že bol práve šabat – náboženský sviatok – znamenalo, že mnohí veriaci v to ráno nemali zapnuté telefóny. Mnohí Židia nepoužívajú elektronické zariadenia počas sviatkov. No tí, ktorí pri sebe telefóny mali, čoskoro naživo sledovali hrôzy, ktoré sa v ten deň odohrávali.

Na juhu Izraela sa záchranári ponáhľali na miesta útokov a všade, kam dorazili, sa im naskytali obrazy krviprelievania a chaosu. Dobrovoľnícka organizácia United Hatzalah má členov rozmiestnených po celej krajine. Sú to obyčajní ľudia, občania vyškolení zasahovať pri dopravných nehodách a iných pohotovostiach. Keď niekto zavolá, dobrovoľník, ktorý je najbližšie, okamžite vyráža na pomoc. To ráno však, ako mi neskôr povedal šéf organizácie v ich riadiacom centre v Jeruzaleme, obrazovky začalo zaplavovať množstvo hlásení – jeden incident za druhým. Ukazujúc na obrovskú mapu v miestnosti, Eli Beer poznamenal, že tridsať rokov všetkých zásahov dohromady sa ani zďaleka nevyrovnalo jednej hodine toho rána.

Jeden z mnohých dobrovoľníkov organizácie Hatzalah dostal hlásenie a myslel si, že smeruje k dopravnej nehode. Vedľa cesty zbadal odstavené auto a niekoľko mŕtvych tiel, a preto spomalil. Niečo tu ale nesedelo. Ľudia stojaci pri aute mali na sebe uniformy izraelských vojakov – a zrazu naňho začali strieľať. Takéto incidenty pridávali k hrôze ešte aj nepredstaviteľný zmätok. „*Prečo by na mňa strieľali?*“ prebehlo mu hlavou. Až neskôr sa ukázalo, že časť teroristov z Hamasu prenikla do krajiny v napodobeninách izraelských uniforiem. Iní ich jednoducho stiahli z tiel padlých vojakov na základniach, ktoré už Hamas obsadil.

V priebehu niekoľkých hodín sa začal odhaľovať skutočný rozsah útoku. Teroristi prenikli do Izraela nielen na vozidlách a pešo, ale aj po mori a dokonca na rogalách – ich počet sa mohol priblížiť k počtu šesťtisíc. Kamkoľvek prišli, prinášali so sebou smrť – vraždili samopalmi, granátmi, zápalnými náložami, raketometmi, guľometmi a ďalšími zbraňami. Trvalo celé týždne, až mesiace, kým sa podarilo určiť presný počet obetí toho dňa. Konečné číslo zverejnili až o desať mesiacov neskôr: takmer 1 200 zavraždených.

Obeťami boli predovšetkým civilisti. Na hudobnom festivale Nova pri kibuci Re'im, len pár kilometrov od hraníc s Gazou, bolo

zavraždených 364 účastníkov, ktorí sa ukrývali alebo sa pokúšali ujsť. Mnohí v posledných chvíľach telefonovali svojim rodinám. V dobe videohovorov sa rozsah a brutalita masakru veľmi rýchlo šírila – najprv v Izraeli a krátko nato aj vo svete. Deti volali rodičom, prosili o pomoc, žiadali o radu alebo im len chceli poslednýkrát povedať, že ich ľúbia.

Onedlho sa ukázala ďalšia hrôza. Objavili sa videá, na ktorých bolo vidieť, ako Izraelčanov všetkých vekových kategórií odvádzajú do Gazy – na motorkách, v dodávkach, autách či pešo. Zakrátko sa potvrdilo, že v ten deň bolo unesených približne 250 ľudí. Svet sa o tom dozvedal aj preto, že mnohí z teroristov si svoje činy nahrávali. Pomocou GoPro kamier a mobilných telefónov páchané násilnosti hrdo nakrúcali a vysielali online. Už v priebehu 7. októbra bolo zrejmé, že tieto ohavnosti zahŕňali upaľovanie ľudí zaživa, strelbu do bezbranných, odrezávanie hláv a znásilňovanie mužov i žien – niekedy pred vraždou, inokedy až po nej.

Izrael je krajina s približne deviatimi miliónmi obyvateľov. Amerika má okolo 333 miliónov obyvateľov. Aby sme si vedeli predstaviť mieru tragédie, počet obetí zo 7. októbra by v americkom meradle znamenal, že by teroristi v priebehu jediného dňa pripravili o život asi 44 400 Američanov. To je približne pätnásťkrát viac, ako zahynulo 11. septembra. Ak by sa únosy prepočítali podľa rovnakého pomeru, v Spojených štátoch by to znamenalo takmer 10-tisíc rukojemníkov unesených z ich domovov. V kanadskom kontexte by to vyzeralo, akoby v jediný deň prišlo o život 5-tisíc ľudí a tisíc ďalších by skončilo v zajatí. Alebo – aby sme si to predstavili v Európe – ako keby vo Francúzsku či v Británii za jediný deň povraždili 8 400 ľudí a ďalších 1 750 uniesli.

Takéto čísla sú takmer nepredstaviteľné pre kohokoľvek v ktoromkoľvek z týchto štátov. A boli nepochopiteľné aj pre Izraelčanov. No práve im sa to stalo.

Masaker zo 7. októbra prišiel takmer presne 50 rokov po tom, čo sa susedia Izraela – vrátane Egypta – naposledy pokúsili krajinu vymazať z mapy. Vtedy, vo vojne známej ako jomkipurská, použili nepriatelia Izraela rovnakú taktiku. Tiež sa začala prekvapivým útokom počas náboženského sviatku, keď očakávali, že Izraelčanov zastihnú nepripravených alebo spiach.

Tak ako mnohí ľudia po celom svete, aj ja som ráno 7. októbra ešte spal v inom časovom pásme a o udalostiach som sa dozvedel až s oneskorením. Najprv som videl správy o raketovej palbe na Izrael – a spomínam si, ako som si pomyslel, že na tom nie je nič výnimočné. V Izraeli som sedel v krytoch už viackrát, odkedy som tam po prvý raz pricestoval počas vojny s Hizballáhom v Libanone v roku 2006. Raz som v kryte sedel s obyvateľmi mesta Sderot, keď som mal zvláštnu úlohu – slávnostne otvoriť skatepark, ktorý mestu darovala britská charita pre miestne deti vyrastajúce pod neustálou hrozbou útokov. Práve Sderot patril k mestám, kde 7. októbra prebiehali najťažšie boje. Útok z Gazy mal rozsah celej brigády a prichádzal vo viacerých vlnách. Najprv prišli teroristi z Hamasu a Islamského džihádu, po nich civilisti z Gazy, ktorí sa chceli pridať k rabovaniu a zabíjaniu. Až keď som však videl zábery, na ktorých po hlavnej ulici Sderotu – ulici, ktorú som poznal – prechádzal nákladiak Hamasu a teroristi z neho pálili granátometom, pochopil som, že tentoraz ide o niečo naozaj vážne.

Bol som doma v New Yorku, keď som – tak ako zvyšok sveta – začal vstrebávať tieto správy. Hoci nie som Žid, od vojny v roku 2006 som Izrael navštívil mnohokrát. Mal som tam priateľov a počas toho dňa som, rovnako ako nespočetné množstvo ľudí po celom svete, najprv zisťoval, či sú v poriadku.

Na druhý deň som sa dopyčul o veľkej demonštrácii, ktorá sa mala konať na Times Square. Bola zorganizovaná narýchlo a rovnako tak aj propagovaná. Nešlo o protest proti hrôzam predchádzajúceho dňa. Nebol to protest proti teroristom z Hamasu. Bola to demonštrácia proti Štátu Izrael a proti občanom jediného židovského štátu na svete.

Predpoludním sa na Times Square zhromaždili stovky ľudí. Niektorí prišli s podomácky vyrobenými transparentmi. Jedna žena so šatkou na hlave sa škerila od radosti a mávala tabuľou s nápisom: „Zionist nightmares. 10/6/73 Egyptians. 10/7/23 Palestinians. #Long Live Intifada.“ (Sionistické nočné mory. 6. 10. 1973 Egypťania. 7. 10. 2023 Palestínčania. #NechŽijeIntifáda). Keď som si ju odfoťil

mobilmom, zdvihla zaťatú päšť do vzduchu a radostne vykrikla. Ďalší účastník niesol transparent s nápisom „Land Back“ – heslo amerického hnutia, ktoré žiada vrátenie územia pôvodným obyvateľom v USA aj v iných západných krajin, no zároveň sa používa aj ako útok proti Izraelu.

Väčšina ľudí v dave však niesla transparency, ktoré im rozdali organizátori. Boli na nich heslá ako: „From the River to the Sea“ (Od rieky až po more), „Resistance is Justified“ (Odpor je oprávnený), „Resistance Is Not Terrorism“ (Odpor nie je terorizmus), „Fight White Supremacy“ (Bojuj proti nadvláde bielych) a „Nech žije intifáda“. Jeden z najmrazivejších nápisov hlásal: „By Any Means Necessary“ (Akýmikoľvek prostriedkami). V čase, keď už svet vedel, že medzi tieto „prostriedky“ patrilo hromadné sexuálne násilie páchané na ženách či upalovanie celých rodín zaživa v ich domovoch. Zatiaľ čo sa v New Yorku konala táto demonštrácia, na juhu Izraela sa stále odohrávali masakre a teroristov sa zatiaľ nepodarilo zatlačiť späť.

Tento vzorec sa zopakoval vo viacerých mestách na Západe. V Nemecku a vo Francúzsku – krajinách s najväčšími moslimskými aj židovskými komunitami v Európe – vypukli protiizraelské protesty. Tam sa však bezpečnostné orgány snažili potláčať otvorené protizidovské pokriky. V Londýne sa večer 7. októbra zišli pred izraelským veľvyslanectvom obrovské davy a začali odpaľovať svetlice. Uprostred násilného chaosu a zlyhávajúcej polície jasnili stovky improvizovaných demonštrantov. Prišli, aby oslavovali masakre. V Londýne a ďalších britských mestách tieto protesty neustále rástli, až sa čoskoro počítali na státisíce ľudí v uliciach – a to všetko ešte predtým, než Izrael vôbec stihol na útoky Hamasu reagovať. Podobné demonštrácie sa konali naprieč Spojenými štátmi – v uliciach aj v kampusoch najprestížnejších univerzít. Otvorená podpora Hamasu a jeho činov bola očividná – a naberala na sile.

V Kanade po 7. októbri došlo k útokom zápalnými fľašami a strelbe na synagógy aj židovské školy, k podpaľovaniu obchodov a k útokom a vandalizovaniu kníhkupectiev patriacich Židom.

Počas celého tohto obdobia, odkedy sa na verejnosť dostali správy o masakri v Izraeli, bolo pozoruhodné jedno: ani v jednom západnom meste sa nekonala veľká demonštrácia proti Ha-

masu. Ani jedna. Ľudia, ktorí masaker spáchali a rozpútali vojnu, sa nestali terčom kritiky v uliciach žiadneho zo západných miest. Niektorí hovoria, že je to preto, lebo Hamas by aj tak nepočúval protesty v uliciach Ameriky či Európy. Alebo že západné krajiny nad Hamasom nemajú žiadnu moc.

Lenže vlády všetkých týchto krajín už roky financovali Palestínčanov v Gaze. Poskytli miliardy dolárov zahraničnej pomoci priamo vláde Hamasu – medzi inými aj cez organizácie OSN. Tieto peniaze Hamas využíval buď na obohacovanie svojich lídrov (vedúci predstavitelia hnutia sa stali miliardármi), alebo na budovanie teroristickej infraštruktúry v Gaze, ktorá mu umožnila útoky zo 7. októbra, unášanie izraelských občanov aj ich zadržiavanie ako rukojemníkov.

Pri všetkom, čo sa dialo, som sa rozhodol, že sa musím dostať do Izraela čo najskôr. Presvedčilo ma o tom viacero vecí. Prvou bol obraz z Times Square – vedomie, že ak sa tieto útoky oslavovali v New Yorku, čoskoro sa budú oslavovať aj inde vo svete. Druhým bola istota, že rozsah zverstiev spáchaných v ten deň bude onedlho odsunutý bokom. Už 7. októbra, dávno predtým, než sme mali možnosť pochopiť skutočnú mieru útokov, sa západné médiá nesusťredili na to, čo sa práve stalo, ale na to, čo za odvetu by Izrael mohol podniknúť. Keďže som mnohé z predchádzajúcich vojen pokrýval ako novinár, vedel som, že otázka „*Ako Izrael odpovie?*“ sa čoskoro stane hlavnou témou. Obával som sa tiež – a oprávnene, ako sa neskôr ukázalo –, že svet zaplaví mohutná vlna popierania. Že masaker, ktorý sa ukázal byť najväčším vraždením Židov od čias holokaustu, bude rýchlo spochybňovaný rovnako, ako sa neonacisti a iní snažili zapierať nacistický holokaust po druhej svetovej vojne.

V rodnom Londýne som si neskôr spolu s ďalšími novinármi pozrel štyridsaťšesťminútový zostrih záberov masakrov zo 7. októbra. Materiál bol zostavený z nahrávok samotných teroristov z toho dňa, zo záznamov, ktoré urobili prví záchranári po príchode na miesta činu, a tiež z videí nájdených v telefónoch obetí, ktoré nahrali v posledných chvíľach života. V nasledujúcich mesiacoch som videl množstvo podobných videí – od ľudí, ktorí boli na festivale Nova, od príbuzných, ktorí mi ukazovali posledné okamihy života svojich najbližších, aj od organizácií ako Hatzalah, ktorých

odvážni židovskí, moslimskí a drúzski dobrovoľníci v ten deň bez váhania vyrážali priamo na miesto katastrofy.

Nič sa však nevyrovnalo šoku z prvého, otupujúceho pozretia záberov z masakru. Zábery vražd a mŕtvych tiel na obrazovke sa zdali byť nekonečné. Scéna striedala scénu, jedna za druhou, akoby bez konca. Boli tam zábery, na ktorých sa teroristi pokúšali lopatou odseknúť hlavu mladého muža ležiaceho na zemi, pričom pri každom údere kričali „Allahu akbar“. Zábery mladých vojačiek na izraelskej základni, ktoré sa tiesnili v kúte, keď do miestnosti vchádzali ozbrojení muži. Obrazy mladých ľudí z festivalu Nova, ktorí bežali o život, alebo sa ukrývali v nádeji, že budú v bezpečí. A napokon zábery prvých záchranárov, ktorí kráčali pomedzi hromady tiel a zúfalo vykrikovali, či ešte niekto zostal nažive. Záznam pôsobil, akoby trval celé hodiny, a predsa ukazoval sotva desatinu obetí toho dňa.

Umlčať miestnosť plnú britských novinárov si vyžaduje veľa – no trištvrtnehodinový zostrih to dokázal. Odchádzal som spolu so starým priateľom, britským novinárom –sedemdesiatnikom, ktorý už zažil ne jeden vojnový konflikt. Kým sme našli slová, hodnú chvíľu sme ticho kráčali sivými ulicami Londýna, pokrytými lístím. Napokon prerušil ticho on. „Svine,“ povedal. „Svine,“ zopakoval som.

To však, samozrejme, nestačilo na vyjadrenie toho, čo sme práve videli. Nič by nestačilo. Bolo to nepochopiteľné. Keď som sa s tým snažil vyrovnáť, najmä jedna vec mi nedávala zmysel. Počas písania reportáží z rôznych vojen na troch kontinentoch som videl množstvo hrôz. Napriek tomu bolo na tomto zločine niečo nezvyčajné. Keď som sa usiloval prísť na to, čo presne to je, nemohol som si nevšimnúť, že na všetkých nahrávkach, ktoré teroristi robili a vysielali pre svojich stúpcov (ktorí ich najprv oslavovali a potom to popierali), bolo niečo nezvyčajné aj na pomery dlhej histórie násilia. Teroristi zo 7. októbra konali s neskrývaným pôžitkom. Nešlo len o nekonečné vykrikovanie bojových pokrikov ani o očividnú radosť v ich tvárach a nadšenie v hlasoch. Bolo zjavné, že im to celé prinášalo nesmierne potešenie. A že boli na svoje činy hrdí.

Jedna z nahrávok zo 7. októbra, z prvého videa, ktoré sme videli, zachytávala teroristu, ktorý sa dostal do kibucu Mefalsim, usadlosti na juhu Izraela s niečo vyše tisíc obyvateľmi. Uprostred

útoku zavolať domov rodine do Gazy. V hlase bolo cítiť vzrušenie. „Ahoj, otec,“ začal trojminútový hovor. „Otvorte teraz môj WhatsApp a uvidíte všetkých tých mŕtvych. Pozrite, koľkých som zabil vlastnými rukami! Váš syn zabíjal Židov!“ Otec odpovedá: „Boh nech ťa ochraňuje.“ Syn je v extáze. „Otec, rozprávam sa s tebou cez telefón židovskej ženy. Zabil som ju a zabil som aj jej muža. Zabil som ich desať vlastnými rukami!“ Opakuje to znova a znova, chváli sa. „Otec, zabil som desiatich! Desiatich vlastnými rukami! Daj k telefónu mamu.“ „Ó, syn môj. Boh ti žehnaj,“ hovoria rodičia. Ich syn pokračuje a chváli sa tým istým aj matke. „Kiež by som tam bola s tebou,“ odpovedá mu. „Mami, tvoj syn je hrdina,“ vykrikuje ďalej. „Zabíjať, zabíjať, zabíjať!“ Potom sa k hovoru pridá aj jeho brat a mladík sa mu takisto chváli. „Zabil som desiatich. Prisahám!“ „Buď na mňa hrdý, otče. Buď hrdý.“ Jeden z mužov na druhej strane hovorí. „Vráť sa, príď naspäť.“ „Čo tým myslíš, vráť sa?“ odpovedá syn. „Niet návratu. Buď smrť alebo víťazstvo. Otvorte WhatsApp. Pozrite si mŕtvych. Otvorte ho. Otvorte WhatsApp v mojom telefóne a uvidíte mŕtvych. Ako som ich zabil vlastnými rukami.“

V dňoch po 7. októbri sa mnohí ľudia snažili pochopiť fakty, ako skutočnosti z telefonátu. Čo – ak vôbec niečo – dokáže vysvetliť takúto nenávisť? A čo proti nej môže urobiť obyčajný človek? Keď som o tom premýšľal, spomenul som si na svojho zosnulého priateľa menom George Weidenfeld.

George bol viedenský Žid narodený v roku 1919. Zomrel v roku 2016, dožil sa teda pozhnaného veku. Pred nacistickým prenasledovaním z Rakúska po Anschlusse v roku 1938 ušiel. Dostal sa do Anglicka, pričom cestou v Paríži stretol aj veľkého spisovateľa a obdivovateľa habsburskej monarchie, Josepha Rotha. George bol živou kronikou príbehov tých čias. Po tom, ako prežil nacistický režim, zasvätil veľkú časť svojho dlhého života snahám pochopiť ho. Ako vydavateľ sa často púšťal do kontroverzných rozhodnutí – vydával knihy o nacistoch aj knihy napísané nacistami, vrátane pamätí Alberta Speera. No ako pripomenul historik Andrew Roberts, ku koncu života George často vravieval, že podľa jeho názoru „existujú ľudia, ktorí sú väčší antisemiti než samotní nacisti.“

Bolo to v istom zmysle mimoriadne tvrdenie. No ako George často vysvetľoval – hoci Hamas, al-Káida, Islamský džihád a iné